

DEO DUCE
MEDITATIO S. EPISTOLÆ

DOMINICÆ XIII

POST TRINITATIS

Additis S. Patrum dictis, Quæstio;

numq; aliquot decisione, ad uberiorem textūs cum opus
est, explicationem, & Heterodoxorum refutationem.

Q U A M

In Regia Aboënsi Academia,

P R A E S I D E,

DN. ÆSCHILLO PETRÆ O.S.S.

Theologiæ Doctore & Episcopo Aboënsi,

Examini subiicit in Auditorio Majori horis solitis

Addiēm 24. Decemb: Anni 1655

HENRICUS JOHANNIS Arckenholz.

Lyra in hunc locum.

Lex dico ordinata per Angelos i. e. Mosen & alios ministros Dei: vel mi-
nistério angelorum hominibus data in quibus Angelus erat, utiq. Pa-
ter & filius & S. Spiritus aliquando sine ulla distinctione personæ Deus
per illos figurabatur.

Augustinus in hunc locum.

Sifilius Dei in naturali æqualitate patris maneret: nec se exinaniret for-
mam servi accipiens non esset mediator Dei & hominum: quia ipsa Tri-
nitas unus Deus est eadem in tribus scil. in Patre & Filio & S. Sancto
deitatis eternitate & æqualitate constante.

A B O Æ

Excusæ à PETRO Hansson/ Acad. Typogr,

VIRIS

Reverendo & Clariſſimo, Venerando, Speciatiſſimis
& prudentiſſimis

Dn. M. HEINRICO CARSTENIO

Pastori Borgoensium meritissimo fautori Pro-
motori ætatē colendo

Dn. Matthiæ Joh: Mælandro in
Pyhäma Pastori vigilantissimo.

Dn. Johanni Danielis præfecto
Montanorum Spectatissimo.

Dn. Jacobo Henrici Reckot in Leta-
la Illustriss: Comitis Gust: Gustavi Redituum Exacto-
ri fidelissimo.

Dn. Laurentio Johannis Redi-
tuum præfecto in Satacundia Superiori attentissimo

Dn. Petro Erici Sylvano in Aca-
demia Aboensi ingenuarum artium cultori perin-
dustrio, Amico per dilecto.

Dominis fautoribus & benefactoribus meis Sacrum
hoc exercitium Academicum reverenter &
officioſe dedicat & offert.

HENRICUS J. ARKENHOLE
Respondens.

M E D I T A T I O S. E P I S T O L Æ
D O M I N I C Æ X I I I .
P O S T T R I N I T A T I S

In Sanctæ & summe Laudandæ Trinitatis, Patris, filii
& Spiritus Sancti nomine.

*L*ucerna pedibus meis, verbum tuum:
E lumen semitis meis Juravi E statui
custodire judicia justitiae tuae. Humilia-
tus sum usquequaq; Domine: vivifica
me secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei be-
neplacita fac, Domine: E judicia tua doce me. Ani-
ma mea in manibus meis semper E legem tuam non
sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi:
E de mandatis tuis non erravi. Hæreditate acqui-
site testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei
sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas justificatio-
nestuas, in æternum, propter retributionem, Psal. 119.
v. 105. seq. ad 113. Sicut in hoc Psalmo saepius com-
mendatur verbum Dei, ita etiam in his verbis, legis divi-
næ laus prædicatur. Quod sit lucerna pedibus nostris
& lumen semitis nostris. Deinde ostenditur, quam
seruidè cupiat pius homo servare legem Dei & justificati-
ones ejus etiamsi pericula præsto sint & persecuti-
ones. Quamvis vexentur p[ro]ij graviter ab illis, qui legem
Dei contemnunt, propterea p[ro]ij opus habent divino

auxilio, impij laqueos ponunt & struunt insidias. Ostendit etiam Psalmista suam in servanda lege Dei & ejus amore perseverantiam, quod velit ad finem vitae suae, legi divinae adhaerere, flectere cor suum ad faciendum juxta precepta Dei semper & in aeternum. Atque hinc patet quam sollicitè homo pius disicit verbum Dei, audit illud, perpendit & meditatur, præfert illud omnibus divitijs, & delitijs hujus mundi, propterea quod sit Dei verbum & quod habeat secum maximum commodum; præsertim in informatione quomodo hic vivemus & rectè in Christum redemus & salvi evademus. De hoc etiam in textu jam explicando agetur..

Oremus a. Domine noster ut hanc Epistolam ita meditari queamus, ut cedat in nominis Divini gloriam, nobis in augmentum & incrementum doctrinæ, & bonorum operum, in spem & fiduciam, & tandem in aeternam beatitudinem, dicamus igitur Pater noster &c.

TEXTUS Gal. 3, v. 16. usq; ad 23.

Abrahæ vero dicit & sunt promissiones, & semini eius. Non dicit: & seminibus, quasi in multis: sed quasi in uno: & semini tuo qui est Christus. Hoc autem dico, Testamentum confirmatum ante a Deo in Christum: quæ post quadringentos & triginta annos facta est lex, Non irritum facit ad evanescendam promissionem. Nam si ex lege hereditas, jam non ex promissione. Abrahæ a. per promissionem donavit Deus. Quid igitur lex? propter transgressiones posita est donec veniret semen quod promissum erat: ordi-

nata per angelos in manu mediatoris. *Mediator unius non est: Deus a. unus est.* Lex ergo ad ver-
sus promissa Dei? absit. Si n. data esset lex quæ posset
vivificare verè ex lege esset justitia sed conclusit scri-
ptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide JESU
Christi daretur credentib.

GAlatas, apud quos prædicaverat Apostolus Evangelium, & justificationis hominis coram Deo modum, eos docuit, jam reprehendit, quod passi sint se ab illa sincera doctrina seduci adhærentes falsis doctoribus, prohibentibus hominem justificari debere operibus legis non ex fide. Contra hos Apostolus in medium adfert exemplum Abrahā, quomodo ille justificatus sit, vñ non ex operibus, sed per fidem in Christum JESUM, & dicit Apostolus omnes gentes salvari. Hoc v. testas- mentum quod fecit Deus cum Abraham, quod Deus ve- lit justificare & salvare hominem, per fidem in Christum & non ex operibus hominis; Minime excidit vel irritum facit, dicit Apostolus, per legem, quæ data est longo tem- pore, post hoc testamentum. Hæreditas itaq; cœlestis, non impetratur per opera. neq; etiam Abraham, quamvis minimè impius, non sine operibus bonis tamen per illa non justificatus. Legis usum dicit Apostolus hunc esse, ut ostenderet & argueret peccatum, & desiderium exitaret in hominibus Messiae. Delege concludit Apo- stolus, quod nulla sit lex quæ salvare potest, & scriptu- ram omnia concludere sub peccatum, & nullam docere rationem liberationis à peccato, quam per fidem in Chri- stum Jesum. Confirmatur articulus secundus de Chri- sto, quod verè sit noster mediator redemptor & salvator

Confirmatur articulus 3 de vita æterna. Excitamur ad orandum: Sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum.

P A R T E S.

2. *De testamento Dei, quomodo justificatur homo, videlicet fide in Christum.*

2. *De legis vel decalogi vero usu, & quod non abrogat lex testamentum Dei cum Abrahamo, de gratuita hominis justificatione.*

Atq; hæ sunt istæ partes, quas hac vice breviter, & simpliciter tractare constituimus. Omnipotens & aeternus Deus, pater noster cœlestis dilectissimus nobis omnibus benedicat, cunctaq; utiliter & fructuose cedere faciat.

P R I M A P A R S,

In quâ meditamur:

I. Promissiones Abrahamo

factas. Illas describit Moses Gen. 17. prima promissio est hæc, quæ proponitur v. 1, seq ad v. 7. Quibus verbis Deus promittit Abrahamo nonaginta & novem annos nato, multiplicationem seminis vel posteritatis ejus. Mutat ejus nomen non nihil, addendo ad illud duas literas, ut appelletur pro Abram, Abraham: quia inquit Deus, constitui te patrem multarum gentium. Repehit hanc promissionem dicens; valde multiplicabo te, faciam ex te populos & Reges ex te venient.

Altera promissio est, qua promittit Deus Abrahamo terram Canaan & semini ejus, v. 7. 8. Dat ei in hac promissione Sacramentum circumcisionis v. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

3. Promissio est: qua promittitur Abrahamo filius ex Sarai, cuius nomen etiam Deus mutat, tollendo unam literam i. ut diceretur non amplius Sarai, sicut ante sed Sara, v. 15. 16. 17.

4. Promissio est, qua Deus promittit Abrahamo, quod filius ejus Ishaac etiam sit victurus, & valde multiplicandus, ita ut duodecim principes, ex eo descendent. v. 18, 19, 20

5. Promissio est, qua Deus promittit aeternum foedus se facturum cum Ishaaco, quem Sara paritura esset. Hæc promissio primaria est longe superans secundam, unde etiam Apostolus Rom. 9. hanc solùm vocat promissionem v. 10. Promissio inquit, hæc est: juxta tempus hoc veniam & Saræ erit filius. Ex Isaaci posteris natus Salvator mundi. Ita S. Matthœus genealogia mChristi texuit, Matth. 1. v. 2. Abraham genuit Ishaac &c. S. Lucas in genealogia Christi cap 3. v. 34. Iacobi, Isaaci & Abrahami mentionem facit, & in linea ascendentali ponit. Hæc sunt itaq; promissiones factæ Abrahamo, quæ Gen. 17. recensentur. cap. 12. promittitur Abrahamo ituro ex patria in terrā Canaan, quod velit esse cum eo & bene, dicere ei, & quod in eo benedicentur omnes gentes terræ

L. C. Videmus verum esse illud Pauli; pietas promissiones habet præsentis & aeternæ vitæ, corporalis exercitatio ad parum prodest. Accepit hic Abrahamus promissionem rerum corporalium, multiplicationem seminis vel posteritatis. Hæc promissio impleta, dum posteritas ejus in Ægypto commoraretur, mirificè multiplicatis filiis Israel ex paucis, qui ingressi erant Ægyptum, Accepit promissionem terræ Canaan, quod posteri ejus essent illam possessuri, illa promissio impleta ut historia Josvæ ostendit. Promissus Abrahamo ex Sara filius, impleta etiam illa promissio. Deniq; & illud impletum

¶. 50

impletum, quod Ismaelis posteritas eximiē multiplicata.
Tandem & præstantissima promissio impleta, natus
Isaac filius Saræ, origo & caput familiæ Salvatoris nostri
Domini Jesu Christi. Verus est Deus in suis promissi-
onibus, laudemus eum ob veritatem & bonitatem ex
Psal. 117. v. 1. 2. Laudate Deum omnes gentes &c. In ha-
rum promissionum impletione etiam notandum, quod
non statim sortitæ sunt suam impletionem, sed cum
mora & longa expectatione expectantium, & tandem
cum magna eorum lætitia impletæ sunt. Docemur pro-
inde expectare Dominum & non offendи ex eo, quod
non statim impletatur illa Dei promissio: invoca me in
die tribulationis, ego exaudiā te & glorificabis me Psal
so. Aliquando enim clamamus ad Deum in necessitatib-
us, & Deus videtur quasi dormiens, non exaudiens non
curans nos. Hic certè reminiscendum consuetudinis Dei,
quod horæ sint tardæ, sed cum veniunt, sint valde gratæ.
Cum Christus in nuptijs Canæ à matre rogaretur, ut daret
viam, Siquidem quod erat in promptu fam absumtum
esset, dixit Christus: hora mea non dum venit. Quam re-
sponsionem mater bene & patienter exceptit, ac dixit ser-
vis: quicquid præcipit hoc facite. Et exiguita interjecta
mora Christus jubet impleri sex hydrias non parvas a-
quâ quæ allata architrinco, vinum erat optimum, Joh.
2. Ergo si tardat Dominus venire, ex pectandus est, cer-
tò enim veniet. Expertus hoc David canit, Psal. 28. v.
6. ad finem. Promissio hæc Abrahamo facta, de
nascituro Messia, diu dilata, sed tandem impleta,
cum angelorum & hominum gaudio, Luc. 2. Oran-
dus Deus ut dum expectamus auxilium divinum, non
defatigemur, sed in fide & spe nos semper firmos servet.
utinam & credam⁹ cum Davide Ps. 31. quod in Dominum
speran-

Sperantes non confundentur in æternum. Utinam cre-
damus: Dominus Pastor meus P sal. 23. per totum.

II. Rationem testamenti,

quod fecit Deus cum Abraham de hominis ju-
stificatione. Hoe inquit Apostolus, unum respiciebat
Christum, Messiam & Salvatorem mundi, justificatus est
Abraham credens Deo. Credidit Abraham Deo & re-
putatum est ei ad justitiam. Ergo justificatus Abraham
remissionem peccatorum suorum accepit per filium in
Christum, quem Deus promiserat.

L. C. Justificamur eo modo & nos, quo Abras-
ham, non meritis vel operibus sed fide in Christum. Dic.
et etiam hoc ipsum Christus in Evangelio, Luc. 10. Cum
dicit: Beati oculi qui vident, quod vos videtis. Beatos
Christus prædicat suos discipulos, quod viderent Chri-
stum, non solum corporalibus sed etiam spiritualibus
oculis, quomodo viderunt Christum Prophetæ & Reges,
insuper etiam desiderantes videre Christum in carne,
quod ipsis non contingit, nihilominus appetet ex hoc
eorum desiderio videndi Christum filium Dei incarna-
tum, quare fidem suam unicè in Christum directam ha-
buerunt, ut in unicum salutis fontem & authorem. Atq;
inde est, quod Epistola ad Ebr. cap. 13. dicat Christum
fuisse heri & hodiè & in secula. Et Apoc. 13. est agnus
Dei immolatus ab origine mundi. Non est aliud nos
men in quo salvari possumus, præter nomen Jesu. Fidem
suam in hunc mundi Salvatorem etiam David profitetur
Psal. 31, v. 1. ad 7. Et Psal. 123. per totum, Psal. 2. v. 1. 2.
ad v. 9. 12.

B

III. Testa-

III. Testamenti vel foederis

Dei cum Abraham de hominis justificatione coram Deo ex fide in Christum certitudinem. Testamentum, inquit Apostolus, quod confirmatum est in Christo, non fit irritum, non violatur per legem postea datum. Dixit Apóstolus paulo ante in hoc capite: hominis testamentum confirmatum nemo prophana vel violat vel mutat. Vult dicere: Dei testamentum maius est, ergo hoc manet firmum à nemine violandum: sunt n. opera Dei ac dona ex sua gratia sine pœnitentia. Qui enim misericors est, ei etiam misericors est. Quod semel statuit absolvere hominem peccatorem in Christum credentem, hoc perpetuo servat, hoc nunquam infringit vel revocat, non est homo ut agat pœnitentiam. Ita Christus de Deo patre concionatur, Joh. 3. Sic Deus dilexit mundum ut filium unigenitum daret ut omnis qui credit in eum, non pereat sed habeat vitam æternam.

L. C. 1. Simus bono animo justificamur gratis per fidem in Iesum Christum, ille est mediator Dei & hominum. Est agnus Dei tollens peccata mundi. Consequimur per hunc beatitudinem illam, proponit David Psal. 72, v. 1, 2. seq. ad 7.

L. C. 2. Apprimè notandum, æterna salus vocatur hereditas. Bona quædam à parentibus congregata & liberis reposita, etiam sine liberorum labore & industria, & filius natus, Dominus est omnium paternorum bonorum mortuis parentibus. Atq; ita homo in Christum credens, ad optatur in Dei filium & heredem coherendum Christi prorsus gratis & sine ullo merito. Filius prodigus iterum rediens in gratiam recipitur in domum paternam sine ulla mulcta, & satis factione. Ita sine ullis suis

M. 33. 4

N. 23. 19

Ef. 4T. 23.

~~2. f. 2. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 5510. 5511. 5512. 5513. 5514. 5515. 5516. 5517. 5518. 5519. 5520. 5521. 5522. 5523. 5524. 5525. 5526. 5527. 5528. 5529. 5530. 5531. 5532. 5533. 5534. 5535. 5536. 5537. 5538. 5539. 55310. 55311. 55312. 55313. 55314. 55315. 55316. 55317. 55318. 55319. 55320. 55321. 55322. 55323. 55324. 55325. 55326. 55327. 55328. 55329. 55330. 55331. 55332. 55333. 55334. 55335. 55336. 55337. 55338. 55339. 553310. 553311. 553312. 553313. 553314. 553315. 553316. 553317. 553318. 553319. 553320. 553321. 553322. 553323. 553324. 553325. 553326. 553327. 553328. 553329. 553330. 553331. 553332. 553333. 553334. 553335. 553336. 553337. 553338. 553339. 5533310. 5533311. 5533312. 5533313. 5533314. 5533315. 5533316. 5533317. 5533318. 5533319. 5533320. 5533321. 5533322. 5533323. 5533324. 5533325. 5533326. 5533327. 5533328. 5533329. 5533330. 5533331. 5533332. 5533333. 5533334. 5533335. 5533336. 5533337. 5533338. 5533339. 55333310. 55333311. 55333312. 55333313. 55333314. 55333315. 55333316. 55333317. 55333318. 55333319. 55333320. 55333321. 55333322. 55333323. 55333324. 55333325. 55333326. 55333327. 55333328. 55333329. 55333330. 55333331. 55333332. 55333333. 55333334. 55333335. 55333336. 55333337. 55333338. 55333339. 553333310. 553333311. 553333312. 553333313. 553333314. 553333315. 553333316. 553333317. 553333318. 553333319. 553333320. 553333321. 553333322. 553333323. 553333324. 553333325. 553333326. 553333327. 553333328. 553333329. 553333330. 553333331. 553333332. 553333333. 553333334. 553333335. 553333336. 553333337. 553333338. 553333339. 5533333310. 5533333311. 5533333312. 5533333313. 5533333314. 5533333315. 5533333316. 5533333317. 5533333318. 5533333319. 5533333320. 5533333321. 5533333322. 5533333323. 5533333324. 5533333325. 5533333326. 5533333327. 5533333328. 5533333329. 5533333330. 5533333331. 5533333332. 5533333333. 5533333334. 5533333335. 5533333336. 5533333337. 5533333338. 5533333339. 55333333310. 55333333311. 55333333312. 55333333313. 55333333314. 55333333315. 55333333316. 55333333317. 55333333318. 55333333319. 55333333320. 55333333321. 55333333322. 55333333323. 55333333324. 55333333325. 55333333326. 55333333327. 55333333328. 55333333329. 55333333330. 55333333331. 55333333332. 55333333333. 55333333334. 55333333335. 55333333336. 55333333337. 55333333338. 55333333339. 553333333310. 553333333311. 553333333312. 553333333313. 553333333314. 553333333315. 553333333316. 553333333317. 553333333318. 553333333319. 553333333320. 553333333321. 553333333322. 553333333323. 553333333324. 553333333325. 553333333326. 553333333327. 553333333328. 553333333329. 553333333330. 553333333331. 553333333332. 553333333333. 553333333334. 553333333335. 553333333336. 553333333337. 553333333338. 553333333339. 5533333333310. 5533333333311. 5533333333312. 5533333333313. 5533333333314. 5533333333315. 5533333333316. 5533333333317. 5533333333318. 5533333333319. 5533333333320. 5533333333321. 5533333333322. 5533333333323. 5533333333324. 5533333333325. 5533333333326. 5533333333327. 5533333333328. 5533333333329. 5533333333330. 5533333333331. 5533333333332. 5533333333333. 5533333333334. 5533333333335. 5533333333336. 5533333333337. 5533333333338. 5533333333339. 55333333333310. 55333333333311. 55333333333312. 55333333333313. 55333333333314. 55333333333315. 55333333333316. 55333333333317. 55333333333318. 55333333333319. 55333333333320. 55333333333321. 55333333333322. 55333333333323. 55333333333324. 55333333333325. 55333333333326. 55333333333327. 55333333333328. 55333333333329. 55333333333330. 55333333333331. 55333333333332. 55333333333333. 55333333333334. 55333333333335. 55333333333336. 55333333333337. 55333333333338. 55333333333339. 553333333333310. 553333333333311. 553333333333312. 553333333333313. 553333333333314. 553333333333315. 553333333333316. 553333333333317. 553333333333318. 553333333333319. 553333333333320. 553333333333321. 553333333333322. 553333333333323. 553333333333324. 553333333333325. 553333333333326. 553333333333327. 553333333333328. 553333333333329. 553333333333330. 553333333333331. 553333333333332. 553333333333333. 553333333333334. 553333333333335. 553333333333336. 553333333333337. 553333333333338. 553333333333339. 5533333333333310. 5533333333333311. 5533333333333312. 5533333333333313. 5533333333333314. 5533333333333315. 5533333333333316. 5533333333333317. 5533333333333318. 5533333333333319. 5533333333333320. 5533333333333321. 5533333333333322. 5533333333333323. 5533333333333324. 5533333333333325. 5533333333333326. 5533333333333327. 5533333333333328. 5533333333333329. 5533333333333330. 5533333333333331. 5533333333333332. 5533333333333333. 5533333333333334. 5533333333333335. 5533333333333336. 5533333333333337. 5533333333333338. 5533333333333339. 55333333333333310. 55333333333333311. 55333333333333312. 55333333333333313. 55333333333333314. 55333333333333315. 55333333333333316. 55333333333333317. 55333333333333318. 55333333333333319. 55333333333333320. 55333333333333321. 55333333333333322. 55333333333333323. 55333333333333324. 55333333333333325. 55333333333333326. 55333333333333327. 55333333333333328. 55333333333333329. 55333333333333330. 55333333333333331. 55333333333333332. 55333333333333333. 55333333333333334. 55333333333333335. 55333333333333336. 55333333333333337. 55333333333333338. 55333333333333339. 553333333333333310. 553333333333333311. 553333333333333312. 553333333333333313. 553333333333333314. 553333333333333315. 553333333333333316. 553333333333333317. 553333333333333318. 553333333333333319. 553333333333333320. 553333333333333321. 553333333333333322. 553333333333333323. 553333333333333324. 553333333333333325. 553333333333333326. 553333333333333327. 553333333333333328. 553333333333333329. 553333333333333330. 553333333333333331. 553333333333333332. 553333333333333333. 553333333333333334. 553333333333333335. 553333333333333336. 553333333333333337. 553333333333333338. 553333333333333339. 5533333333333333310. 5533333333333333311. 5533333333333333312. 5533333333333333313. 5533333333333333314. 5533333333333333315. 5533333333333333316. 5533333333333333317. 5533333333333333318. 5533333333333333319. 5533333333333333320. 5533333333333333321. 5533333333333333322. 5533333333333333323. 5533333333333333324. 5533333333333333325. 5533333333333333326. 5533333333333333327. 5533333333333333328. 5533333333333333329. 5533333333333333330. 5533333333333333331. 5533333333333333332. 5533333333333333333. 5533333333333333334. 5533333333333333335. 5533333333333333336. 5533333333333333337. 5533333333333333338. 5533333333333333339. 55333333333333333310. 55333333333333333311. 55333333333333333312. 55333333333333333313. 55333333333333333314. 55333333333333333315. 55333333333333333316. 55333333333333333317. 55333333333333333318. 55333333333333333319. 55333333333333333320. 55333333333333333321. 55333333333333333322. 55333333333333333323. 55333333333333333324. 55333333333333333325. 55333333333333333326. 55333333333333333327. 55333333333333333328. 55333333333333333329. 55333333333333333330. 55333333333333333331. 55333333333333333332. 55333333333333333333. 55333333333333333334. 55333333333333333335. 55333333333333333336. 55333333333333333337. 55333333333333333338. 55333333333333333339. 553333333333333333310. 553333333333333333311. 553333333333333333312. 553333333333333333313. 553333333333333333314. 553333333333333333315. 553333333333333333316. 553333333333333333317. 553333333333333333318. 553333333333333333319. 553333333333333333320. 553333333333333333321. 553333333333333333322. 553333333333333333323. 553333333333333333324. 553333333333333333325. 553333333333333333326. 553333333333333333327. 553333333333333333328. 553333333333333333329. 553333333333333333330. 553333333333333333331. 553333333333333333332. 553333333333333333333. 553333333333333333334. 553333333333333333335. 553333333333333333336. 553333333333333333337. 553333333333333333338. 553333333333333333339. 5533333333333333333310. 5533333333333333333311. 5533333333333333333312. 5533333333333333333313. 5533333333333333333314. 5533333333333333333315. 5533333333333333333316. 5533333333333333333317. 5533333333333333333318. 5533333333333333333319. 5533333333333333333320. 5533333333333333333321. 5533333333333333333322. 5533333333333333333323. 5533333333333333333324. 5533333333333333333325. 5533333333333333333326. 5533333333333333333327. 5533333333333333333328. 5533333333333333333329. 5533333333333333333330. 5533333333333333333331. 5533333333333333333332. 5533333333333333333333. 5533333333333333333334. 5533333333333333333335. 5533333333333333333336. 5533333333333333333337. 5533333333333333333338. 5533333333333333333339. 55333333333333333333310. 55333333333333333333311. 55333333333333333333312. 55333333333333333333313. 55333333333333333333314. 55333333333333333333315. 55333333333333333333316. 55333333333333333333317. 55333333333333333333318. 55333333333333333333319. 55333333333333333333320. 55333333333333333333321. 55333333333333333333322~~

suis meritis paralyticus à Christo audit: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, Matth. 9. Publicanus Luc. 18. tundens peccatum suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori, discedit in domum suam iustificatus, & Pharisæus non, qui tot de operibus bonis gloriabatur & publicanum sprevit, Ita fit ut novissimi sunt primi & primi novissimi. Id quod Christus etiam docuit parabolâ, ab operarijs in vinea, sumptâ; Hi qui unam horam laborarunt in vinea, accipiunt denarium; ex gratia & misericordia Domini, non ex merito. Sit hæc Apostoli oratio nobis instar firmissimæ anchoræ, quâ nos firmemus & roboremus contra dubitationem de vita æterna consequenda. Si hæreditas ex merito daretur & per legem, non daretur per promissionem: At Deus dedit illam hæreditatem Abraham per promissionem, quod credens in Christum potiatur illa hæritate, Atq; inde Ecclesia exulta Psal. 110, per totum. Et Psal. 98, per totum.

SECUNDA PARS.

Modum justificationis prorsus gratuitum esse, in prima parte vidimus in hac altera parte, finem legis datae longo tempore post promissionem Abraham factam, intuebimur.

In quâ meditamur:

I. Tempus datæ legis. Ho

indicat Apostolus dicens: Promissio non fit irrita per legem, quæ data est quadringentis & triginta annis post promissionem datam Abrahamo. Quomodo hi anni supputandi alibi docetur. Certum est, quod Israelitis post exitum ex Ægypto data est lex quinquagesimo die

postquam exiſſent ex Ægypto, vñ in monte Sinai in deſerto. Exod. 20. Quæ legis Decalogi vñ, promulgatio erat ſolennis quædam recitatio legis, quam Deus implan-tavit omnibus gentibus & Iudeis. Gentes quæ legis ſunt, faciunt, & non oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus eorum. Rom. 2.

L. C. Historiæ ſacræ non negligendæ, ſed memoriæ mandandæ & meditandæ, continent opera Dei mirabilia, quæ fecit Deus, unde patet, quod ſit remunerato r bonorum operum, & vindicta & ultor malorum operum, ita ipſem dicit Exod. 20. Ego ſum Deus tuus fortis Zelotes &c. Remittit nos Christus ad Scripturas cum dicit: Scrutamini Scripturas, Joh. 5. Et Psal. 1, commendatur ſtudium legis divinæ. Commendatur lex divina Psal. 19. & 119. multis modis & illi qui legem Dei meditantur & doeent. Oremus, ut Deus flectat corda noſtra ad legem ſuam.

II. Legis, ad promiſſionem

factam de justificatione ex fide in Christum respectum. Quomodo lex non derogat quicquam promiſſioni factæ non improbat ullo modo promiſſionem. Non dicit: homo non iuſtificatur fide ſed hoc docet quod homo debeat ſatis facere legi, & hac poſtea iuſtificatur. Quia v. homo non potest, idcirco ex operibus legis non iuſtifica-tur omnis caro. Non eſt itaq; lex aduersus promiſſio-nes Dei vel Evangelium, licet in multis diſferat, ut alibi docetur.

L. C. In verbo Dei nullam diſcimus eſſe con-trarietatem & repugnantiam. Et quomodo potest eſſe in verbiſ Dei repugnantia. Nemo itaq; oponat legem ut repugnantem doctrinam Evangelio, ſed ut diverſam doctri-

doctrinam. Quæ etiam in Ecclesia magnam habet utilitatem, & quâ haud carere possunt us. Lex justo non est posita quoad condemnationem, interim quoad regulam morum necessaria est. Nesciebam, inquit Paulus concupiscentiam esse peccatum, nisi lex dixisset: non concupisces. Rom. 4.

III. Legis usum post datam

promissionem. Uſus est, non ut tollat promissionem sed datus est, inquit Apostolus, propter prævaricationem quia homines in peccata magis magisq; prolabūtur, propterea opus habent directione per legem divinam. Hæc lex data est, inquit Apostolus per angelos in manu Messiae vel mediatoris. Hic Apostolus modum promulgationis legis explicat faciens mentionem angelorum quod & illi adfuerunt in hac promulgatione, & quod mediator quidam fuerit, qui legem scriptam ad se recepérít, quam omnes audiverunt viva proferri voce. Epistola ad Ebr 12. v. 22. meminit innumerabilium angelorum qui hic adfuerunt. Huic angelorum choro Christus præfuit. Hic mediator à parte Dei, & à parte hominum, Unde dicitur esse mediator, sed non unius licet Deus unus sit. Concludit Apostolus hanc doctrinam, Scriptura, inquit, conclusit omnia sub peccatum, ut promissio daretur credentibus in Christum; hoc est Scriptura ostendit clare quod homo justificatur per fidem in Christum.,,

L. C. 1. Non est lex proscribenda ab Ecclesia Dei, ut quidem docent, quasi non pertineret ad N. T. Sed falsa & erronea est illa doctrina. Hunc errorem etiam refutat Catechesis nostra omnium primo habet Decalogum. Et certe experientia docet, quam necessaria sit

ria sit lex Dei, ad informandum nos de Dei voluntate
quid faciendum quod ei gratum est acceptum, quid vi-
tandum quod ei displiceat. Dicit quidem nos Spiritus
tus S. Sed mediante hoc verbo, in lege Dei patefacto.
Dicit quidem Propheta: erunt omnes docti a Deo.
Et Christus dicit: nemo venit ad me, nisi pater
qui misit me traxerit eum... Ast non Propheta ne-
que Christus excludunt media doctrinæ, ad quæ nos
antea remisit. Et Christus aliquoties recitavit
Decalogum, et recitantes præcepta Decalogi laus
davit et commendavit. Nec certè sine causa
David Psal. 34, canit v. 12, seq. ad 18. Et Psal. 119.
v. 97, ad 105.

L. C. 2. Usus Scripturæ sacræ magnus est,
& longe major, quam aliorum Scriptorum; ex
illa discimus veram Dei mentem & volunta-
tem, ut non opus sit dubitare, sit hoc ita aut
non? Quo nomine Apostolus commendat
scripturam: Rom. 15, v. 4, 5, 6, 2, Tim. 3, v.
14, 15, 16, 17. Ebr. 4, v. 11, 12. Propter hunc
Sacræ Scripturæ amplissimum usum, quem A-
postolus allegato loco indicat; omnibus legen-
da Scriptura Sacra, qui modò legere potest.
Quare impiè faciunt illi, qui prohibent lecti-
onem Scripturæ Sacræ laicis, vel illis qui non
sunt Sacerdotes & verbi ministri. Agamus
nos Deo

nos DEO gratias, quod habemus Scripturam,
& in nostrum proprium idioma fideliter ver-
sum, habemus etiam veniam, imò etiam præce-
ptum à nobis doctoribus, ut studiose verbum
DEI legant.

Clementissime Domine pater lex tua bona & san-
cta, sed per illam salvificeri, nobis est propter car-
nis infirmitatem impossibile ideoq; verbum tuum o-
mnia conductum sub peccatum configimus ad promissis
onem tuam quod per fidem in JESUM Christum Salva-
mur. Da quæsumus gratiam ut cum fideli Abramam
Saluemur & Sancti Angeli animas nostras portent
dum hinc ex hac statione migrandum in sinum Abra-
bæ. Per Dominum nostrum JESUM Christum, Amen.
Benedictio & claritas, & sapientia & gratiarum actio, &
honor & virtus, & fortitudo Deo nostro, in secula seculo-
rum, Amen. Apocal. 7: 12.

QUÆSTIONES

I. Quia Moses testato Levit: 18, 5. de lege:
quod homo faciens præcepta ejus vivet in eis,
quomodo dicit Apostolus si data eslet lex quæ pos-
set vivificare? Resp.

Finis legis non erat vita & justitia: Ideo m. non e-
rat data lex, ut homo obedientia sua legi præstata vitam
ac justiam meretur. Nam jam ante ad vitam æternā erat
conditus Sap: 2 23 & sic hæres vitæ ex mera gratia con-
ditoris: lex autem erat data ut norma vivendi & exer-
citium

citium obedientiae ac gratitudinis. Ideo recte dicitur, non esse legem datam quae vivificaret, nam neque jam post lapsum hominis vivificare potest, dum nemo eam perfecte implet neque ante lapsum, cum impleri potuit vivificavit effectivè quia homo jam ex alio principio, gratuito nimis favore Dei creatoris vitam ac salutem aeternam habuit.

II. Quid hic per scripturam concludendum eam sub peccato intelligendam ? Resp.

Per Scripturam intelligit legem scriptam seu Decalogum qui concludit omnia, seu homines omnes sub peccato, quando omnes convincit peccati, ita ut negare non possint, se peccatores esse quia speculum legis unicuique suam transgressionem monstrat. Et hoc est concludere sub peccato, conscientias ita constringere, ut accusationem legis satis sentiant: Et hoc est Metaphora, quam vox latina concludendi suppeditat. Aliam autem et meliorem quidem, suggerit greca vox συνεχεία quæsumpta est a lictoribus, qui facinorosos constringunt et vinculis cohaerent, ut elabi non possint: Ita lex transgressores omnes ita constringit, ut poenas evadere nequeunt nisi aliunde suppeditaferantur.

